

Får människor i Sverige tillgång till inkontinenshjälpmedel på lika villkor?

Svenska hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) säger i sin andra paragraf att "Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården skall ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård skall ges företräde till vården."

Som representanter för Neuroförbundet, Nikola, Personskadeförbundet RTP, RG Aktiv Rehabilitering, Riksföreningen för Sjuksköterskor inom Urologi, Sinoba, Inkontinensgruppen hos Swedish Medtech och Uroterapeutisk Förening ställer vi frågan:

"Får människor i Sverige tillgång till inkontinenshjälpmedel på lika villkor?"

Bakgrunden till denna skrivelse är att tillgången till hjälpmedel vid urininkontinens, urinretention och avföringsinkontinens idag skiljer sig åt beroende på var i landet man bor. Vi anser att de upphandlingar som genomförs av Sveriges 21 huvudmän för hälso- och sjukvård, kan utformas på andra sätt för att möjliggöra jämlik tillgång till individuellt anpassad vård inom området blås- och tarmfunktionsrubbingar. En mer individanpassad förskrivning kan i förlängningen sänka totala behandlingskostnader för samhället.

Upphandling av hjälpmedel för urininkontinens, urinretention och avföringsinkontinens är en speciell utmaning. För användaren är produkterna av mycket intim karaktär och behovet av dem finns i många fall under en hel livstid. Under hela den tiden är det inte ovanligt att hjälpmedlet används sex gånger per dag. I fråga om urinretention har produkterna även en livsuppehållande funktion, d.v.s. utan hjälpmedlet skulle i vissa fall ingen blåstömning ske alls.

Vi menar att det finns tre grundläggande förutsättningar som bör uppfyllas vid upphandling av hjälpmedel för urininkontinens, urinretention och avföringsinkontinens för att möjliggöra att användare får god hälso- och sjukvård på lika villkor:

- Att landstingen tar ansvar för att tillsammans med sjukvårdsprofession och användare beskriva och definiera de produkter/lösningar som man har behov av för att kunna hjälpa användare till ett självständigt liv med hög livskvalitet.
- Att ett ändamålsenligt och brett sortiment upphandlas för att fylla olika användares behov (man/kvinna/barn), individuella förutsättningar/funktionshinder och olika livssituationer (t.ex. i hemmet och utanför hemmet).
- Möjliggöra för enskild vårdgivare och användare att fritt välja hjälpmedel för urininkontinens, urinretention eller avföringsinkontinens inom det upphandlade sortimentet utifrån användarens behov, utan att sjukvårdshuvudmannen styr valet av inkontinenshjälpmedel ensidigt utifrån ett kostnadsperspektiv.

Grundtanken är att skapa goda förutsättningar för personer med urininkontinens, blåsdysfunktion eller avföringsinkontinens att leva ett självständigt liv med hög livskvalitet. Det handlar om att säkerställa att användaren kan leva ett så normalt liv som möjligt i hemmet, på fritiden, på arbetet, i skolan och i andra livssituationer.

När man är i behov av hjälpmedel är det viktigt att känna trygghet med sina hjälpmedelsprodukter. Trygg utifrån läckagesynpunkt, trygg att det inte luktar, syns, hörs eller på annat sätt genererar. För

vissa personer ökar tryggheten genom att få hjälp att lära sig hur produkten ska användas på ett säkert sätt. För andra handlar det om att hitta den specifika utformningen av hjälpmedlet som gör att man kan använda produkten själv utan behov av assistans.

Utformningen av hjälpmedlets förpackning kan vara avgörande för att en person med nedsatt handfunktion självständigt ska kunna använda produkten. Skillnaderna produkterna emellan kan vid första anblick te sig som små men för en användare med t.ex. en funktionsnedsättning kan det få stora konsekvenser. Det innebär även att tryggheten för en del användare likställs med vetskapen att den produkten eller de produkter man använder också finns tillgängliga. Med andra ord blir kontinuitet i tillgängligt sortimentet en viktig faktor.

Produktutveckling av hjälpmedel sker kontinuerligt och det är viktigt att användaren får möjlighet att testa nya produkter för att avgöra när det är dags att byta. Ett abrupt och icke i förväg aviserat byte av upphandlade produkter kan innebära en oerhörd frustration och påfrestning för användaren. För de personer som ännu inte har hittat en produkt som man är nöjd med är det avgörande att få information om och möjlighet att testa nya produkter. Enligt Patientlagen ska patienter få medverka i sin vård och behandling, och det är speciellt viktigt vid utprovning och val av denna typ av produkter.

Vi ser positivt på att regionala upphandlingar görs för att kunna anpassa tillgången till hjälpmedel för urininkontinens, urinretention och avföringsinkontinens utifrån de individuella behov som användare har. Vår bedömning är att flera landsting/regioner idag upphandlar ett förhållandevis brett sortiment. Det finns dock stora skillnader mellan landstingen i hur stor utsträckning man låter sjukvårdsprofessionens kunskap och användares behov styra behovsdefinieringen vid en ny upphandling.

Vi kommer att fortsätta dialogen för att människor med urininkontinens, blåsdysfunktion eller avföringsinkontinens i Sverige ska få mer jämlik tillgång till individuellt anpassad vård.

Artikeln undertecknas av:

Neuroförbundet

Nikola - Nätverk inom blås- och tarmfunktionsstörning

Personskadeförbundet RTP

RG Aktiv Rehabilitering

Riksföreningen för Sjuksköterskor inom Urologi (RSU)

Sinoba - Föreningen för Kunskap om Urininkontinens och Blåsproblem

Inkontinensgruppen inom Swedish Medtech

Uroterapeutisk Förening (UTF)

